

Nærings- og fiskeridepartementet
PB 8090 Dep, 0032 Oslo
postmottak@nfd.dep.no

Vår dato: 03.11.2016
Deres dato: [Deres dato]
Vår referanse: A-273-41126
Deres referanse: [Deres ref]

NHOs innspill til industrimeldingen

Næringslivets Hovedorganisasjon viser til Nærings- og fiskeridepartementets arbeid med Industrimeldingen. Nedenfor følger NHOs innspill.

Sammendrag

De områdene vi skal leve av om 15-20 år må satses på i dag. Det trengs derfor en nasjonal satsing for å skape fremtidens lønnsomme bedrifter som kan skaffe Norge eksportinntekter. Det er derfor positivt at regjeringen vil legge frem en industrimelding som drøfter hvordan nærings- og innovasjonspolitikken bør innrettes for å fremme god omstillingsevne, økt bærekraft og fortsatt høy konkurranseevne i norsk industri. I en tid der norsk økonomi beveger seg fra en komfortabel særstilling til en mer krevende omstilling, vil gode myndighetsstrategier være avgjørende for å lykkes.

NHO forventer at industrimeldingen synliggjør hvordan all politikktutvikling i fremtiden kan innrettes for å understøtte verdiskaping, innovasjon og konkurransekraft. Både den brede nærings- og innovasjonspolitikken knyttet til f.eks. vekstfremmed skatter, lover og reguleringer, til de mer målrettede forsknings- og innovasjonsvirkemidlene må:

- ✓ stimulere til økt omstillingskraft i næringslivet som følge av lavere investeringer og inntekter i petroleumssektoren
- ✓ bidra til at vi kan ta posisjoner i den digitale revolusjonen
- ✓ foreslå tiltak som styrker norsk næringslivs konkurransekraft i det grønne kappløpet.

Med dette som utgangspunkt følger en oppsummering av våre viktigste forslag:

- Selskapsskattesatsen må reduseres for at den ikke skal bli en ulempe for å legge aktivitet til Norge og et insentiv for å flytte overskudd ut av landet. Skattebyrden må flyttes fra skatt på produksjon og arbeid til skatt på forbruk og fast eiendom. Det vil gi mer konkurransedyktige betingelser for å behold og etablere ny næringsvirksomhet i Norge.
- Kommunene har i dag adgang til å skrive ut eiendomsskatt på såkalte verk og bruk, inkludert arbeidsmaskiner. Både avgrensningen av hvilke maskiner og anlegg, og selve verdsettelsen, er basert på skjønnsmessige vurderinger. Mange bedrifter er pålagt en betydelig skattebelastning på det som oppfattes som ganske vilkårlige takseringer. NHO mener eiendomsskatt direkte på produksjonsmidlene ikke er en naturlig del av et vekstfremmende skattesystem.
- NHO ser toppindustrirenter som en meget viktig tilvekst til det norske innovasjonssystemet, både som et selvstendig initiativ og som partner for å utvikle

eksisterende klynger og testsentre, og for å øke graden av samarbeid mellom næringsliv og forskning og academia. NHO mener regjeringen bør bidra til at en slikt langsiktig nasjonalt løft initiert av store industrielle aktører støttes finansielt i årene som kommer i et felles offentlig-privat samarbeid.

- NHO er svært positivt at regjeringen har foreslått 50 millioner kroner til en Norsk katapult ordning i statsbudsjettet for 2017. Det er viktig at en Norsk katapult får et økonomisk volum som gjør den kraftfull. Således må bevilgningsnivået til en katapult-ordning trappes betydelig opp etter 2017.
- For å realisere det grønne skiftet må alle eksisterende verdikjeder gjøres mest mulig utslippsfrie. Samtidig må det være lønnsomhet i verdikjedene og forretningsområdene. Klimagassreduksjoner, næringsutvikling, verdiskaping og nye arbeidsplasser må ses i sammenheng. Det offentlige må bidra til å stimulere teknologiutvikling, etterspørsel etter nye løsninger og velfungerende markeder på tvers av sektorer og landegrenser.
- Den akademiske forskningen bør vris mer over mot naturvitenskap og teknologi. Finansieringsmodellen for forskningen ved universiteter og høyskoler må gi bedre muligheter for å rette deler av den akademiske forskningen inn mot naturvitenskap og teknologi.
- Det bør etableres en søknadsbasert tilskuddsordning som avlastet offentlige virksomheter som ønsker å foreta særlig krevende innovative innkjøp, og det bør bevilges 10 mill. kroner til å gjennomføre kompetansehevende tiltak for blant annet å stimulere innovative anskaffelser i et Anskaffelsesakademi.
- Norske myndigheter og offentlig virksomheter bør ha en proaktiv rolle til standarder og bidrar til å utvikle standarder i felleskap med industrien og andre interesseorganisasjoner. For NHO er det viktig at utvikling av standarder er basert på behov og kunnskap hos berørte parter.

Det er varslet at industrimeldingen skal beskrive sentrale trender, og vi har merket oss næringsministerens signaler om noen av disse, slik som digitalisering; ressursknapphet; overgangen mot et lavutslippssamfunn; samt omstilling av norsk økonomi i en situasjon med betraktelig lavere inntekter fra petroleumssektoren enn tidligere. Dette er viktige trender som norsk industri må forholde seg til. Særlig nedturen i olje- og gassnæringen er utfordrende fordi denne har stor betydning for verftsindustrien og øvrig leverandørindustri. I tillegg vil NHO peke på den rivende utviklingen i livsvitenskapene og helsenæringene bl.a. knyttet til det potensialet for verdiskaping og vekst som ligger i eldrebolgen. Tilsvarende må potensialet innenfor havrommet hentes ut.

I vedlegget vil følgende temaer omtales i mer detalj:

Innledning

- En industripolitikk for omstilling
- Den brede og målrettede innovasjonspolitikken

Digitaliserings- og teknologiutfordringen

- Toppindustrisenteret
- Pilotering, demonstrasjoner og simulering

Overgangen mot et lavutslippssamfunn

- Grønn konkurransekraft

Omstilling og endrede markedsforhold

- Vekstfremmende skatter
- Naturvitenskapelig og teknisk utdanning og forskning
- Innovative offentlige anskaffelser
- Standardisering

NHO viser for øvrig til separate innspill fra landsforeningene i NHO, og til helsenæringens innspill til industrimeldingen.

NHO ønsker nærings- og fiskeridepartementet til lykke med industrimeldingen. NHO stiller gjerne opp i møter med departementet for å utdype våre resonnementer, dersom det er ønskelig.

Med vennlig hilsen

Svein Oppegaard
Direktør Område politikk

Rune Foshaug
Avdelingsdirektør, avdeling for
forskning, innovasjon og digitalisering

Vedlegg

Innledning

En industripolitikk for omstilling

Verden står overfor en rekke utfordringer relatert til bl.a. klimautslipp, helse, fattigdom, befolkningsvekst og eldrebølge, urbanisering og mangel på naturressurser. Samtidig står digitaliseringen og høyteknologisk produksjon overfor et tidsskille med raskere endringstakt og nye teknologier som både åpner for effektivisering av arbeids- og produksjonsprosesser, utvikling av nye løsninger og nye jobber. Kombinasjonen av de globale megatrendene/utfordringene og teknologirevolusjonen betyr at bedriftene må utvikle seg raskere, finne nye forretningsmodeller og samarbeidspartnere og åpne nye markeder. Morgendagens industribedrifter trenger mer kompetanse, samarbeid og infrastruktur for å beholde og styrke konkurransevnen.

Olje- og gassnedturen har synliggjort hvor stor betydning denne sektoren har for norsk økonomi og at vi trenger flere bein å stå på fremover. Olje- og gassindustrien vil fortsatt spille en betydelig rolle i norsk økonomi i årene som kommer, både i kraft av egen betydning for verdiskaping, velferd og arbeidsplasser, men også som arnested for innovasjoner og teknologier som kan anvendes i andre deler av næringslivet og som knoppskyting for nytt næringsliv. I tiden fremover vil det uansett bli avgjørende å kunne flytte ressurser over til andre næringer med høy lønnsomhet for å sikre verdiskaping over tid. Vi må kunne omstille oss raskt og effektivt til varierende etterspørsel, skiftende tilgang på arbeidskraft og kapital, endrede konkurransevilkår, teknologisk fremgang, klimaendringer, befolkningsendringer og nye rammebetingelser. Det er viktig å ha en god konkurranseposisjon i utgangspunktet, men det er enda viktigere å ha god omstillingsevne. Når vi kan flytte ressursene raskt og til så lave kostnader som mulig, øker vår omstillingsevne. Et fleksibelt regelverk som legger til rette for endringer i takt med utviklingen i arbeidslivet er derfor svært sentralt for vår omstillingsevne.

En høyt utdannet befolkning og satsing på livslang læring er avgjørende for hvor gode vi er til å utvikle og tilegne oss ny kunnskap og teknologi, og dermed til å omstille oss. Bedrifter opererer langt mer internasjonalt enn tidligere, og legger blant annet sin aktivitet der de beste utdanningsinstitusjonene og FoU-miljøene finnes. Mange land satser offensivt på forskning og innovasjon for å tiltrekke seg utenlandske bedrifter og for å holde på hjemlig industri. Dette er en utfordring for norsk vertskapsattraktivitet. Enda mer enn tidligere er det påkrevd at vår evne til forskning og innovasjon må styrkes og at vi bestreber oss på å gjøre Norge til et av verdens mest attraktive land for bedrifter å utøve forskning og innovasjon, og vi må i større grad enn i dag evne å kommersialisere resultatene fra forskningen. FoU-samarbeidet mellom UoH-sektoren og næringslivet bør bli mer omfattende enn det er i dag.

Små og mellomstore bedrifter (færre enn 100 ansatte) er grunnfjellet i norsk næringsliv. De aller fleste bedrifter i Norge er under 100 ansatte og samlet står disse bedriftene for ca halvparten av verdiskapingen. De mindre bedriftene er viktig for vekst, produktivitet og omstillingsevne i økonomien. Selv om de fleste forblir små, er det noen som vokser kraftig og skaper mange arbeidsplasser. Det er viktig at industrimeldingen også har søkelys på rammevilkårene for SMB'er. De er en viktig kilde til omstilling og nyskaping i norsk

næringsliv. Gode rammevilkår for små og mellomstore bedrifter dreier seg bl.a. om redusert selskaps- og formuesskatt, forenkling av regelverk, økte samferdselsinvesteringer og konkurranse på like vilkår. SMB'ene vil stå overfor en utfordring i forhold til den tiltagende digitaliseringen og automatiseringen. Skal bedriftene ha evne til adaptasjon av ny teknologi kreves det at bedriftene har ansatte, kompetanse og gode strukturer for læring og kontinuerlig forbedring. Dette er avgjørende for framtidig konkurransekraft hos SMB'ene.

Den brede og den målrettede innovasjonspolitikken

En fremtidsrettet nærings- og innovasjonspolitik må både favne bredt og innebære målrettede tiltak. Den brede nærings- og innovasjonspolitikken knyttet til for eksempel et vekstfremmende skattesystem, standarder, IPR, offentlige reguleringer og tjenester, transport- og logistikksystemer, digital infrastruktur, samt forskning, utdanning og kompetanse, må i større grad enn i dag utformes med sikte på å understøtte verdiskaping, innovasjon og konkurransekraft. NHO forventer at industrimeldingen drøfter hvordan all politikktutvikling i fremtiden i større grad enn i dag kan være innrettet mot disse målsettingene.

Også den mer målrettede industripolitikken f.eks. knyttet til skatteinsentiver, finansiering av forskning og innovasjon, eksportgarantier, klyngeprogrammer og senterdannelser, har stor betydning for norsk konkurransekraft. I den slutfasen meldingsarbeidet er inne i nå, velger vi å fremheve noen forslag som bør være på plass for at industri- og innovasjonspolitikken i sterkere grad fremmer god omstillingsevne, økt bærekraft og høy konkurransekraft.

NHO vil neste år presentere et helhetlig innovasjonspolitisk dokument hvor vi vil gå nærmere inn på nødvendige tiltak innenfor både den brede og mer målrettede innovasjonspolitikken. Et viktig utgangspunkt er at offentlige penger må brukes effektivt, det vil si både med minst mulige kostnader og med størst mulig effekt. En nærings- og innovasjonspolitikk bør således etterstrebe følgende:

- Vi bør ha brede landsdekkende virkemidler basert på åpne konkurransearenaer. Dette fordi de beste miljøene har best utgangspunkt for å få mest mulig ut av midlene, noe som sikrer samfunnsøkonomisk lønnsomhet.
- Vi bør som utgangspunkt ha rettighetsbaserte ordninger, fordi disse er mindre byråkratiske og i større grad understøtter det bedriftene allerede bedriver av aktiviteter.
- Vi bør satse mer på prosjekter med større omfang og økonomisk volum. NHO tror dette vil øke potensialet for å lykkes med innovasjoner som har et globalt potensial. En slik strategi må imidlertid balanseres mot de behov små og mellomstore bedrifter har.
- Vi bør satse på virkemidler og tiltak som bidrar til økt internasjonalisering. Norge må få flere bein å stå på og en større grad av differensiering i næringssammensetningen. Norge trenger flere sterke, eksportrettede næringer og bedrifter som kan bidra positivt til handelsbalansen
- Forskning og innovasjon er internasjonal i sin karakter. Offentlig virkemidler må innrettes slik at norske miljøer samarbeider med ledende miljøer internasjonalt. Deltagelse i EUs forsknings- og innovasjonsprogrammer er særskilt viktig i denne sammenheng, ikke minst fordi 80 prosent av norsk eksport går til EU.

- Det bør satses mer på kommersialisering av forskningsresultater, slik at vi i større grad evner å transformere kunnskap til verdi- og jobbskaping.
- Det må bli enklere for den enkelte bedrift å skaffe seg oversikt over tilgjengelige virkemidler for forskning og innovasjon. Virkemiddelapparatet bør i større grad fungere mer sammenhengende og sømløst for bedriftene.

Digitaliserings- og teknologiutfordringen

Toppindusrisenter

Den tiltakende digitaliseringsutfordringen bedriftene står overfor handler overordnet sett om å forbedre og fornye langs to akser. Den ene er effektivisering – dvs. at tjenester, arbeidsformer og verdikjeder effektiviseres – slik at vi får mer for mindre; i den enkelte bedrift, den offentlige institusjon eller samfunnet som sådan. Den andre er den merverdien teknologien gir når den brukes i møte med nye utfordringer som klima, helse, råvareknapphet, befolkningsvekst og urbanisering mv. Det er nettopp i møte med utfordringene og behovene de skaper at nye forretnings- og inntektsmuligheter oppstår.

Dette situasjonsbilde danner et viktig bakteppe for hvorfor flere ledende norske selskaper har gått sammen for å etablere et toppindusrisenter. Toppindusrisenteret skal bidra til at den digitale transformasjonen som bedriftene må gjennom foregår raskere. Det er nødvendig for å kunne realisere de positive effektene av digitalisering, både knyttet til effektivisering og til produkt- og tjenesteutvikling.

De store bedriftene i Norge er avhengig av at underleverandørene er i teknologifronten, og at de får tilgang til de beste ideene og innovasjonskraften som finnes blant SMB'er. På samme tid er SMB'er avhengig av å kobles opp mot eksisterende bedrifter for tilgang til kompetanse, nettverk, kunder og kapital. Et toppindusrisenter vil bidra til at denne symbiosen, eller økosystemet, fungerer til beste for norsk næringslivs konkurransekraft fremover, både ved å styrke de store og ved å gi små og mellomstore bedrifter styrket løfteevne for å ekspandere.

NHO ser toppindusrisenteret som en meget viktig tilvekst til det norske innovasjonssystemet, både som et selvstendig initiativ og som partner for å utvikle eksisterende klynger og testsentre, og for å øke graden av samarbeid mellom næringsliv og forskning og akademia. NHO mener regjeringen bør bidra til at en slikt langsiktig nasjonalt løft initiert av store industrielle aktører støttes finansielt i årene som kommer i et felles offentlig-privat samarbeid.

Pilotering, demonstrasjoner og simulering

For teknologiintensive bedrifter blir pilotering, testing og simulering en stadig viktigere del av teknologimodningen fra forskning til marked. Dette henger sammen med en stadig mer kompleks teknologiutvikling, større krav til kvalitet hos kunden og en sterkere konkurranse i teknologifronten. Testing og simulering er også en mer integrert del av forskningsprosjekter i dag.

Behovene for pilotering, testing og visualisering forsterkes også av den rivende utviklingen innenfor robotisering, automatisering og kunstig intelligens. Det snakkes om at verden er inne i sin fjerde industrielle revolusjon, der de fysiske objektene blir sømløst integrert

gjennom informasjonsnettverk, basert på samvirke mellom internett, intelligente maskiner, automatisk produksjon og prosesser. Den "virtuelle fabrikken" vil bli avgjørende for hvor konkurransedyktig den "virkelige fabrikken" blir.

Ettersom etablering og drift av slik fysisk infrastruktur er kostnadskreven og de fleste bedrifter kun har behov i begrensede perioder, er det få aktører som kan etablere dette på egen hånd. Eksisterende ordninger for pilotering og testing oppleves av mange bedrifter som mangelfulle, fordi de i for stor grad knyttes opp mot krav om tematikk, bransje eller universitetstilknytning. Det er derfor behov for å styrke pilotvirkemidlene med en ny og generell ordning hvor bedrifter kan søke støtte til demonstrasjoner, pilotering og simulering. Dette vil være viktig for å bringe et større volum av næringslivets forsknings- og innovasjonsresultater til markedet, og bidra til at vi får mer igjen for våre næringsrettede FoU-investeringer.

I den sammenheng er det svært positivt at regjeringen har foreslått 50 millioner kroner til en Norsk katapult ordning i statsbudsjettet for 2017. Vi har merket oss at regjeringen vil komme tilbake til den konkrete innretningen på en Norsk katapult i industrimeldingen. Det er viktig at en Norsk katapult får et økonomisk volum som gjør den kraftfull. Således må bevilgningsnivået til en katapult-ordning trappes betydelig opp etter 2017.

Etter vår oppfatning bør følgende være retningsgivende for innretningen på en Norsk katapult:

- For det første må testsentrene forankres i sterke klynge-, industri- og forskningsmiljøer, og bidra til å forsterke eksisterende sentre og klynger.
- For det andre bør sentrene være tematisk differensierte og spesialiserte.
- For det tredje bør sentrene fungere som bindeledd mellom forskning og industri.
- Endelig bør katapultsentrene være åpne for bedrifter over hele landet.

Overgangen mot et lavutslippssamfunn

Grønn konkurransekraft

Økte CO₂-utslipp som følge av fossil energibruk skaper klimaendringer. Disse øker hyppigheten av ekstremvær, tørke og flom. Det innebærer blant annet økt risiko for skader på fysisk infrastruktur, det påvirker tilgang på råvarer og gir ekstra kostnader for samfunnets tilpasninger. Samtidig fører klimaendringene til økt interesse og behov for alternative energiformer, nye forretningsmodeller og mer bærekraftig verdiskaping.

Paris-avtalen og FNs bærekraftsmål legger økt press på både politikkutforming og verdiskaping i mer bærekraftig retning i alle sektorer. Innen 2030 skal Norge i fellesskap med EU redusere sine klimautslipp med 40 prosent sammenlignet med 1990. Det er en ambisiøs klimaforpliktelse. Fram mot 2050 skal et lavutslippssamfunn med nær 80 prosent utslippsreduksjon realiseres. Alle eksisterende verdikjeder må gjøres mest mulig utslippsfrie. Samtidig må det være lønnsomhet i verdikjedene og forretningsområdene. Således må klimagassreduksjoner, næringsutvikling, verdiskaping og nye arbeidsplasser ses i sammenheng.

Norske bedrifter har lenge jobbet med å utvikle energieffektive, klimavennlige løsninger - lenge før den offentlige diskusjonen om "et grønt skifte". Det nye er at ambisjonene

konkretiseres og endringstakten økes. Det offentlige må bidra til å stimulere teknologiutvikling, etterspørsel etter nye løsninger og velfungerende markeder på tvers av sektorer og landegrenser. Det er helt avgjørende for at Norge skal lykkes med å skape grønn konkurransekraft på energifeltet, innenfor bioøkonomien og øvrig industri.

Norge har over tid utviklet en stor energisektor med tilhørende leverandørindustri. Sammenlignet med andre europeiske land er vi som energinasjon i en unik posisjon der en stor del av verdiskapingen er knyttet til produksjon og eksport av naturressurser. Vi har også et fremtidsrettet kraftsystem som i all hovedsak er basert på fornybar el-produksjon. Energisektoren utgjør en sentral del av Norges løpende verdiskaping og er i kompetansefronten internasjonalt. Vi forutsetter at industrimeldingen legger til grunn klimaforpliktelsene og energimeldingen slik de er vedtatt av Stortinget.

I Europas endringsprosesser mot lavutslippssamfunnet er etterspørsel etter både naturgass og ren elektrisitet sentrale brikker. I den sammenheng er det viktig at myndighetene legger til rette for stabile rammebetingelser i dagens forvaltningsregime for petroleumsutvinning, samt sørger for god tilgang på nytt leteareal. Videre må arbeidet med å organisere og utvikle infrastruktur for transport og lagring av CO₂ i Nordsjøen startes opp.

Bioøkonomien er et område som både er teknologi-, kunnskaps- og naturressursbasert. Norge har store naturgitte fortrinn for å styrke mulighetene for næringsvirksomhet innenfor de biobaserte næringene. Ved å koble kompetanse fra fiskeri, havbruk, landbruk og skogbruk kan Norge skape verdikjeder for mat, helse og energi. Mulighetene for å dyrke og høste de marine ressursene våre er store. Norge kan bli en betydelig større mat- og fôrprodusent innenfor havbruk. Meruttak av tømmer og bearbeiding til trelast vil også gi økt tilbud av massevirke og flis. Bioraffinering og -prosessering gir grunnlag for materialer, kjemikalier, drivstoff, bioplast og biokull. Mange nye legemidler som er utviklet de siste årene er biologiske. Vi viser her til innspillet fra NHOs Bioøkonomipanel i forbindelse med regjeringens arbeid med en bioøkonomistrategi.

Norge har ledende posisjoner innenfor industriell produksjon av alt fra metaller og mineraler, mineralgjødsel og cellulose – til olje- og gass, skip og fartøy. Vi har en stor leverandørindustri, en sterk prosessindustri og en veletablert mineralnæring. Norge har betydelige mineralressurser som kan bidra til Europas ressurstilgang og er innsatsfaktorer i de teknologiene som det grønne skiftet forutsetter. Kun en liten del av norsk territorium er kartlagt med høyoppløselige data over mineralressurser. Meldingen bør styrke den norske mineralnæringens posisjon.

Markedet for hydrogenteknologi etableres nå, og Norge har gode forutsetninger for og betydelige muligheter til å ta del i verdiskapingen. Hydrogen er en energibærer som kan produseres fra alle energikilder, fossile så vel som fornybare. I framtidens energisystem kan hydrogen supplere elektrisitet og bidra til økt utnyttelse av ikke-kontinuerlige fornybare energikilder som sol, vind og småkraft, samt utnyttelse av fossile energikilder på en miljøvennlig måte om CCS utføres ved produksjonen.

Tidlig bruk av ny teknologi gir raskere utslippsreduksjoner og posisjonerer næringslivet i et tiltakende grønt kappløp, men innebærer risiko og kommersiell usikkerhet. Innsats på teknologiutvikling og markedsstimulering er nødvendig for at nye løsninger raskere skal tas i bruk. Samtidig forutsetter ofte de nye løsningene utvikling av infrastruktur for nye energibærere. Eksempler er ladestasjoner for el og distribusjon av hydrogen og

biodrivstoff. Gjennomføringsevne krever sterk medvirkning fra både næringsliv og myndigheter.

Selv om vi har mange offentlige programmer og aktiviteter, er vår vurdering at dagens struktur og omfang på virkemiddelapparatet ikke er tilstrekkelig tilpasset de mulighetene og utfordringene vi står overfor i utviklingen av lavutslippssamfunnet. Vi trenger en tettere kobling mellom næringspolitikk, forskningspolitikk og klimapolitikk. Nye og forsterkede virkemidler som reduserer risiko og fjerner barrierer vil raskere gi resultater. Det er flere eksempler hvor raskere utvikling og bruk av ny teknologi blir avgjørende:

- Realisere kommersielle løsninger for karbonfangst og –lagring innenfor petroleum og energieffektiv industri med store CO₂-utslipp.
- Utvikle nye produksjonsprosesser i prosessindustrien som ytterligere reduserer utslippene.
- Videreutvikle vår industrielle kompetanse i maritim sektor til miljøvennlig skipsfart (omlegging av ferger og andre fartøyer til lav- og nullutslippsfartøy), og en lønnsom og bærekraftig havbruksnæring.
- Utvikle produksjonsmetoder og verdikjeder som sikrer en bedre utnyttelse og gjenbruk av biomasse og som kan erstatte løsninger basert på fossile kilder, f.eks. bioraffinering og biodrivstoff til transport.

Omstilling og endrede markedsforhold

Vekstfremmende skatter

Den omstillingen av skattesystemet som er i ferd med å gjennomføres har sin bakgrunn i internasjonaliseringen og digitaliseringen av økonomien. Selskapsskattesatsen må reduseres for at den ikke skal bli en ulempe for å legge aktivitet til Norge og et insentiv for å flytte overskudd ut av landet. Skattebyrden må flyttes fra skatt på produksjon og arbeid til skatt på forbruk og fast eiendom. Det vil gi mer konkurransedyktige betingelser for å behold og etablere ny næringsvirksomhet i Norge.

Kommunene har i dag adgang til å utskrive eiendomsskatt på såkalte verk og bruk, inkludert arbeidsmaskiner. Både avgrensningen av hvilke maskiner og anlegg, og selve verdsettelsen, er basert på skjønnsmessige vurderinger. Mange bedrifter er pålagt en betydelig skattebelastning på det som oppfattes som ganske vilkårlige takseringer. NHO mener industrianlegg ikke er en byrde for en kommune, slik man kan få inntrykk av når man hører kommunenes utspill. Tvert imot gir næringsvirksomhet arbeidsplasser og sikrer inntekter for hele landet, ikke bare innenfor en tilfeldig kommunegrense. I juni 2015 foreslo regjeringen å endre loven, og det ble fremlagt to alternativer som begge vil innebære at man fjerner adgangen til å utskrive eiendomsskatt på maskiner i små og store industrianlegg. Det ble sendt på høring, men er så langt ikke fulgt opp av regjeringen.

NHO mener eiendomsskatt direkte på produksjonsmidlene ikke er en naturlig del av et vekstfremmende skattesystem. Vi får informasjon om at både innenlandske og utenlandske aktører i nye og grønne næringer kvier seg for etableringer i Norge pga. risiko for en høy og uforutsigbar eiendomsskatt gjennom en praksis som er blitt stadig verre de senere tiår. En bedre innrettet eiendomsskatt er også viktig for de store investeringene som må gjennomføres for å ruste eksisterende industri for det grønne skiftet. NHO mener derfor det er viktig at regjeringen følger opp lovforslaget.

Naturvitenskapelig og teknologisk utdanning og forskning

Norsk industris evne til å fornye og omstille seg hviler primært på naturvitenskapelig og teknologisk kompetanse. Det er naturvitenskap og teknologi som er driverne bak den enorme utviklingen vi har vært vitne til og som vi ser komme. Uten et høyt kompetansenivå i naturvitenskaper og teknologiske fag vil ikke Norge overleve som industrinasjon. Naturvitenskapelig kunnskap og teknologiske løsninger oppstår ikke av seg selv. Fagarbeidere, operatører, ingeniører og forskere driver utviklingen fremover. Vi må derfor prioritere teknologi- og realfag på alle nivåer i utdannings- og forskningssystemet. Det er ikke akseptabelt at det utdannes færre kandidater i STEM-fagene i Norge enn i mange andre land.

Selv om fellesskapet tar regningen for høyere utdanning i Norge tar ikke utdanningen i stor nok grad hensyn til fellesskapets behov for kompetanse. Staten eier så godt som hele det høyere utdanningssystemet og har dessuten kontroll med studentenes inntektsside; lån, stipend, rentebetingelser. Det er ingen grunn til at staten ikke skulle klare å få flere studenter til å ta fag det er behov for, og færre til å ta fag det er mindre behov for. Egne stipendordninger for studenter i disse fagene må brukes for å få de beste kandidatene til å ta naturvitenskapelige og teknologiske utdanninger. Det bør gis insitamenter på doktorgradsnivå, på master- og bachelornivå, i videregående skole og i fagopplæringen.

For å få flere til å velge teknologi og realfag på høyere nivå må innsatsen allerede starte i barnehagen og grunnskolen. Norske skoleelever må få muligheten til å forstå det digitale samfunnet de skal leve og arbeide i. Det er derfor avgjørende å få styrket IKT-kompetansen i alle ledd av det norske utdanningsløpet, med særlig vekt på pedagogisk anvendelse av IKT. Det er derfor helt nødvendig at den nye femårige lærerutdanningen vektlegger bruk av læringsteknologi – edtech. Antall studieplasser i informatikk må årlig justeres for å inndekke behovet for digitalt kompetent arbeidskraft. Ved alle universiteter må antall studieplasser økes med 50 prosent i løpet av de neste fem årene.

Den akademiske forskningen bør vris mer over mot naturvitenskap og teknologi. NHO har tidligere fremmet forslag til en endret finansieringsmodell for forskningen ved universiteter og høyskoler (Vitenskapelig konkurransearena – VIA), som ville gitt bedre muligheter for å rette deler av den akademiske forskningen inn mot naturvitenskap og teknologi. Vi har merket oss at Produktivitetskommissjonen har vist til dette forslaget. Ovennevnte tiltak må komme i tillegg til den forsterkede satsingen vi har sett innenfor naturvitenskapelig og teknologisk forskning i de senere år, blant annet eksemplifisert ved satsing på store forsknings- og teknologisentre.

Innovative offentlige anskaffelser

Risikoavlastningsordning

De offentlige anskaffelsene i Norge beløper seg til nærmere 500 milliarder kroner årlig. En forsvinnende liten andel av disse brukes bevisst til å fremme forskning og innovasjon i næringslivet. Her ligger det et uutnyttet potensial. Norge må bli et ledende land innenfor innovative, offentlige anskaffelser, både fordi dette vil være til hjelp i offentlig sektors bestrebelser på å bli bedre og fordi det vil stimulere norsk næringsliv. Skal vi nå dette målet, må det treffes tiltak knyttet til forbedring av innkjøpskompetanse og leverandørutvikling, samt innføring av ordninger som fremmer risikovilje hos innkjøpere og leverandører.

I denne sammenheng vil NHO løfte frem et forslag som berører sistnevnte. For å lykkes med innovasjon må man ofte ta risiko. Flere undersøkelser viser at offentlige innkjøperes hovedfokus er på etterlevelse av lover og regler og i liten grad på innovasjon. Svak vektlegging av innovasjon i offentlige innkjøp kan i stor grad knyttes til særtrekk ved offentlig sektor, blant annet svake økonomiske insentiver for innovasjon; liten sammenheng mellom innsats, resultat og belønning; manglende kompetanse om hvordan man praktisk kan gjennomføre innovative offentlige innkjøp; samt en hierarkisk styringsmodell. I tillegg vet vi av erfaring at flere innovative prosjekter har en omdømmemessig nedside, siden noen innovasjoner vil gå galt. Mange av endringene er langsiktige i sin karakter og vil kun gi plunder og heft på kort sikt.

For å sikre tilstrekkelig innovasjon i offentlig sektor og bidra til næringsutvikling, foreslår NHO at det etableres en søknadsbasert tilskuddsordning som avlaster offentlige virksomheter som ønsker å foreta særlig krevende innovative innkjøp. Ordningen kan innføres som en prøveordning rettet mot spesielle samfunnsmessige utfordringer, som for eksempel klima og helse- og omsorg.

Vi er glad for at regjeringen har styrket Nasjonalt program for leverandørutvikling med 10 mill. kroner i 2016. Det vil bidra til flere innovative offentlige anskaffelser. Innsatsen må videreføres i 2017 og videre gjennom hele programperioden.

Kompetanseløft

Kompetansemangel svekker konkurranse som virkemiddel for effektiv offentlig ressursbruk og gir dårlig behovsdekning, mens usikkerhet om regelverket for offentlige anskaffelser skaper frykt for klageprosesser som motvirker innovasjon. Standardiserte detaljspesifikasjoner kombinert med pris blir derfor ofte resultatet fremfor å benytte markedets kompetanse til å utvikle nye løsninger. NHO mener at et kompetanseløft innenfor offentlige anskaffelser kan spare stat og kommune for milliarder og samtidig bidra til en robust offentlig sektor som tør å utfordre markedet. For samfunnet som helhet vil økt innkjøpskompetanse gi betydelig besparelser, effektive innkjøp, færre avlysninger og bedre behovsdekning. Med forutsigbar finansiering kan *Anskaffelsesakademiet* utdanne kompetente innkjøpere og bidra til dekning av morgendagens samfunnsbehov- og realisering av viktige politiske mål.

NHO foreslår at det bør bevilges 10 mill. kroner til å gjennomføre kompetansehevede tiltak for blant annet å stimulere innovative anskaffelser i et Anskaffelsesakademi.

Standardisering

Den raske integrasjonen av digitale teknologier i arbeids- og næringslivet er med på å endre spillereglene for de fleste sektorer og bransjer, og de vil utgjøre byggesteiner for all økonomisk aktivitet i årene som kommer. For å kunne dra full nytte av teknologiene på tvers av land, sektorer og bransjer, har bruk og utvikling av internasjonale standarder en sentral rolle. Standarder bidrar til å fremme utvikling og utbredelse av ny teknologi, og er essensielle for forenkling, skalering, konkurranse og effektiv tjenesteproduksjon.

Produktivitetskommissjonen peker i sin første rapport konkret på teknologiadopsjon fra utlandet som en forutsetning for produktivitetsvekst. Internasjonal standardisering er nettopp en mulighet for eksport og internasjonal markedsaksept av innovative løsninger og beskyttelse av norske investeringer. Adopsjon av næringsutvikling gjennom standardisering representerer beste praksis og en måte å løse komplekse problemstillinger som er allment akseptert.

Standarder er kollektive goder som bidrar til systematisering i næringslivet og i samfunnet. De effektiviserer og forenkler. Det er derfor viktig at norske myndigheter og offentlig virksomheter har en proaktiv rolle til standarder og bidrar til å utvikle standarder i felleskap med industrien og andre interesseorganisasjoner. For NHO er det viktig at utvikling av standarder er basert på behov og kunnskap hos berørte parter. Dette bidrar i stor grad til at standardene tas i bruk fordi partene har vært involvert i prosessene med å finne de riktige løsningene. Standarder bør derfor som hovedregel utarbeides i de organene som i dag håndterer standardiseringsarbeidet (Standard Norge, Norsk Elektroteknisk Komite) der også næringsaktørene er representert.